

МОДЕЛЮВАННЯ УРБАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД MODELLING OF URBANIZATION PROCESSES IN THE POST-WAR PERIOD

Статтю присвячено розгляду урбанізаційних процесів у післявоєнний період. На основі здійсненого аналізу охарактеризовано поняття «урбанізація», «урбанізаційна територія», «урбанізаційні процеси», «концептуальна модель». Уточнено, що «урбанізаційний процес у післявоєнний період» – це комплекс трансформацій, у результаті яких актуалізуються проблеми гуманітарного характеру, економічні втрати, знищення та пошкодження інфраструктури, культурні зміни, екологічна небезпека, а також виникає необхідність соціальної адаптації та розробки стратегії відновлення території. У процесі моделювання автор бере до уваги мультифакторний підхід, враховуючи економічні, екологічні, соціальні, технічні, інфраструктурні, гуманітарні та безпекові фактори.

Наведено концептуальну модель урбанізаційних процесів у післявоєнний період з метою забезпечення планування довгострокових заходів задля відновлення міст після завершення збройного конфлікту та сприяння сталому розвитку території. Відповідно до даної моделі виокремлено три стани системи, а саме: безпечний при умові, якщо урбанізаційні процеси здійснюються ефективно та безпечно; небезпечний у разі потенційної загрози та ризиків, пов'язаних з урбанізаційними процесами під час зовнішньої агресії; критичний, якщо ситуація потребує негайних заходів для виправлення. У процесі розробки концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період доцільно враховувати вплив ключових елементів на розвиток міст. Констатовано, що розробка концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період є важливим завданням, оскільки сприяє розумінню, які саме рішення треба приймати в тій чи іншій ситуації задля ефективного управління та нівелювання негативних урбанізаційних процесів у умовах особливих періодів функціонування і розвитку міст.

Зазначено, що для подальших досліджень даної проблематики варто сфокусуватися на таких напрямках: дослідження взаємозв'язку між особливим періодом у післявоєнний період та соціально-економічним розвитком міст на тривалу перспективу; вивчення змін в міській інфраструктурі та розміщенні населення внаслідок зовнішньої агресії; розробка ефективних моделей управління, які враховують особливості урбанізації у післявоєнний період.

Ключові слова: урбанізація, урбанізаційний процес, урбанізаційна територія, концептуальна модель, післявоєнний період.

The article is devoted to the consideration of urbanization processes in the post-war period. The concepts of "urbanization", "urbanization territory", "urbanization processes", "conceptual model" are characterised on the basis of the analysis carried out. It is clarified that the "urbanization process in the post-war period" is a complex of transformations that result in the actualization of humanitarian problems, economic losses, destruction and damage to infrastructure, cultural changes, environmental hazards, as well as the need for social adaptation and development of a strategy for the restoration of territories. In the process of modelling, the author takes into account a multifactorial approach, including economic, environmental, social, technical, infrastructural, humanitarian and security factors.

The article presents a conceptual model of urbanization processes in the post-war period in order to ensure planning of long-term measures for the restoration of cities after the end of the armed conflict and to promote sustainable development of territories. According to this model, three states of the system are distinguished, such as: safe, if the urbanization processes are carried out efficiently and safely; dangerous, in case of potential threats and risks associated with urbanization processes during external aggression; critical, if the situation requires immediate remedial measures.

It is advisable to take into account the impact of key elements on urban development in the process of developing a conceptual model of urbanization processes in the post-war period. It is stated that the development of a conceptual model of urbanization processes in the post-war period is an important task, since it helps to understand what decisions should be made in a particular situation in order to effectively manage and mitigate negative urbanization processes in the context of special periods of functioning and development of cities.

It is noted that further studies of this issue should focus on the following areas: studying the correlation between the special period in the post-war period and the socio-economic development of cities in the long term; studying changes in urban infrastructure and population distribution as a result of external aggression; development of effective management models that take into account the peculiarities of urbanization in the post-war period.

Key words: urbanization, urbanization process, urbanization territory, conceptual model, post-war period.

УДК 352.07:332:911.375.1]-027.21«366»
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2023.34.31>

Рачинський А.П.

доктор наук з державного управління,
професор,
професор кафедри регіональної
політики
Навчально-науковий інститут
публічного управління
та державної служби Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0001-9888-6978

Постановка проблеми. Наслідки військових дій негативно впливають на розвиток урбанізаційних процесів, породжуючи виклики для сталого розвитку міст. Постановка проблеми визначає необхідність розробки моделі, яка

враховує вплив особливого періоду – післявоєнного періоду на урбанізовані території. Моделювання урбанізаційних процесів у післявоєнний період передбачає попередній аналіз урбанізаційних процесів, враховує

дослідження специфіки функціонування нових урбанізованих територій, які можуть з'являтися внаслідок міграції, евакуації або розвитку нових інфраструктурних проєктів, спрямовує на необхідність розробки стратегій створення нових міст чи розвиток периферійних територій у післявоєнний період.

Таким чином, враховуючи ці твердження, фокус дослідження спрямований на процеси урбанізації в особливих умовах післявоєнного періоду, що робить актуальним вивчення сучасних процесів урбанізації та нівелювання або зменшення впливу їх негативних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значна кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних фахівців присвячена проблематиці урбанізації, включаючи різні підходи. Зокрема, А. Бокколо розглядає роль участі громади в міських інноваціях на шляху до спільного створення розумних сталих міст [10] та пропонує модель, що дозволяє громадянам, політикам, урядовцям, містобудівникам, науковцям та підприємствам у міському середовищі налагоджувати зв'язки, взаємодіяти, залучатися та спільно створювати інноваційні послуги. Сутність поняття «геоурбаністичний процес» розкрито дослідником Т. Заставецьким [2]. Проблематику урбанізованості територій, пошук механізмів публічного управління щодо забезпечення прав, свобод, законних інтересів людей на цій території, а також дослідження векторів формування та реалізації публічної політики сталого розвитку в умовах урбанізації розкрито у статті Л. Сергієнко та К. Войціцької [6]. Варто згадати ще одну досить змістовну публікацію, присвячену проблематиці розвитку урбанізованих територій в Україні та світі за період 1950–2035 років, де виокремлено сучасні тенденції урбанізації [8]. Економічний розвиток урбанізованих територій як наукове дослідження у сфері публічного управління описує К. Войціцька, яка виокремлює основні напрями сучасних досліджень, зокрема, питання утворення міських громад; формування політик та стратегій розвитку міст; утворення та розвиток світових, глобальних, креативних, розумних міст; питання екологічних проблем у містах; питання міської політики щодо економічного розвитку урбанізованих територій; розвиток земельних питань, житла та міської інфраструктури, які ляжуть в основу під час встановлення перспектив розвитку урбанізованих територій для України [1, с. 46]. Л. Сергієнко та В. Захаров обґрунтовують можливість відновлення постраждалих внаслідок війни урбанізованих територій України [7]. Важливо зазначити теоретико-методологічну конструкцію дослідження проблем держав-

ної політики гарантування безпеки урбанізованих територій Л. Сергієнко, у межах якого констатовано складність об'єкта дослідження, тобто урбанізації, що обумовлена залежністю від різних видів середовища суспільних відносин та впливу на їх розвиток, й відповідно перетину різносторонніх інтересів соціальних інститутів [5].

Серед зарубіжних дослідників, що вивчали та досліджували проблематику урбанізації в умовах криз, катастроф, постконфліктного відновлення, варто назвати праці Х. Ордена [13], Е. Паркера та В. Мейнарда [14], Д. Сандерсона та П. Сітко [15].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Попри значну кількість наукових розвідок з питань урбанізації, урбанізаційних процесів, урбанізованих територій, проблематика зміни урбанізаційних процесів у післявоєнний період потребує додаткового обґрунтування. Відповідно, метою публікації є теоретичне обґрунтування доцільності моделювання урбанізаційних процесів у післявоєнний період. Окремими завданнями є характеристика понять «урбанізація», «урбанізаційна територія», «урбанізаційні процеси», «концептуальна модель» та уточнення трактування «урбанізація у післявоєнний період»; концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період задля можливості відновлення урбанізованих територій та забезпечення сталого розвитку міст; представлення алгоритму урбанізаційних процесів в особливий період післявоєнного відновлення міст.

Виклад основного матеріалу. Досить слушно зазначають Л. Сергієнко та М. Захаров, що беззаперечним є і буде залишатися той факт, що соціально-економічний розвиток регіонів залежить не тільки від кліматичних умов, ресурсозабезпеченості, виробничих потужностей, транспортної інфраструктури, а й від рівня урбанізованості тієї чи іншої території, адже людські ресурси та їх потенціал в умовах Четвертої промислової революції (Industry 4.0) є визначальним фактором забезпечення науково-технічного прогресу, створення інновацій, застосування систем штучного інтелекту та зрештою зростання ВВП. Однак, на превеликий жаль, в умовах сьогодення важливо враховувати ще один фактор – зовнішню воєнну агресію, що передбачає зміну вже визначених концептуальних і стратегічних підходів [7].

Варто зазначити, що вперше термін «урбанізація» згаданий у 1946 році вченими К. Девіс та А. Казіс, які досліджували проблематику урбанізації в Латинській Америці. У 1965 році Д. Кінгслей трактував процес урбанізації як трансформаційні зміни, що перетворюють

«старомодну» сільську економіку на високо-технологічну та індустріально розвинену [12].

Під урбанізацією *Л. Сергієнко* розуміє глобальний процес, що характеризується підвищенням ролі міст у розвитку суспільства, впливає на природне середовище, сільські поселення, розвиток країни, соціально-економічні відносини та спосіб життя людей та ідентифікує п'ять основних підходів, що використовують вчені, визначаючи сутність поняття «урбанізація» – це визначення урбанізації як глобального процесу; як процесу підвищення значущості міст у житті суспільства; як процеси, пов'язані зі зростанням і розвитком міст; як збільшення частки населення, яке проживає в містах, та як вплив міст на спосіб життя людей. Водночас оцінка рівня урбанізованої території України свідчить про нерівномірність поширення процесів урбанізації з огляду на те, що більшість регіонів характеризується низьким рівнем розвитку [6, с. 211].

Варто зазначити, що в дослідженнях розвитку урбанізованих територій в Україні та світі за період 1950–2035 років, *Л. Сергієнко, Д. Захаров та І. Новосолов* наголошують на тому, в умовах війни загрози урбанізованих територій масштабуються порівняно з сільською місцевістю та вимагають ефективних і, найголовніше, своєчасних публічно-управлінських рішень. Ситуація в Україні ще раз засвідчила своєчасність розвитку концепції «еластичного» міста, території, регіону, що полягає у стійкості до загроз і ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища, можливості швидко відновлюватися та гарантувати безпеку життєдіяльності населення та території в цілому [8, с. 137].

Доцільно звернути увагу на окремі дослідження понятійно-категоріального апарату феномену «урбанізація» та вплив зазначеного процесу на розвиток публічного управління, що здійснено у статті *В. Колтун та О. Бабінець*. Науковці уточнюють категорію «урбанізація» з позиції її впливу на розвиток публічного управління й визначено, що «урбанізація – це глобальний історичний процес, який (окрім зростання міського населення та підвищення значущості міст і міського життя в розвитку суспільства) характеризується концентрацією економічного, демографічного, фінансового, соціального, культурного та політичного потенціалу, має значний вплив на умови та спосіб життя, навколишнє середовище, сталий розвиток і зумовлює нові вимоги та засади просторового планування життєздатності населених пунктів» [3, с. 63].

Своєю чергою, аналізуючи специфіку безпеки урбанізованої території, *Л. Сергієнко*

визначає, що «безпека урбанізованих територій – це певний стан урбанізованої території, що відповідає рівню безпеки життєдіяльності людини та суспільних відносин; характеризується збереженням цілісності територій, відповідним рівнем громадського здоров'я, економічного розвитку та соціального консенсусу; забезпечується системою реагування та протидії загрозам політичного, соціального, гуманітарного, культурного, природного, економічного, військового характерів» [8, с. 322].

Водночас, як зазначає автор, «державна політика забезпечення безпеки урбанізованих територій – це процес формування та реалізації державно-управлінських рішень щодо розробки нормативно-правового, організаційного, інформаційно-комунікаційного, фінансово-економічного та іншого забезпечення діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо виявлення, оцінки, реагування, протидії та запобігання ризикам та загрозам безпеці урбанізованих територій» [1, с. 322].

«Урбанізаційний процес» варто визначити також як послідовну зміну урбаністичних ситуацій. В Україні доцільно виокремити чотири стадії: перша – до XVIII ст. – виникнення і повільний розвиток міст; друга – XVIII–XIX ст. – збільшення кількості міст і концентрації в них населення; третя – 80-ті роки XX ст. – початок розширення функцій міст і збільшення їх розмірів, утворення агломерацій; четверта – кінець XX ст. – початок XXI ст. – занепад соціально-економічного розвитку міст. Досліджуючи стадійність розвитку урбанізованого процесу в Україні, зазначається про поступовий перехід міст до центрів інноваційного розвитку – нова стадія розвитку урбанізаційного процесу [2, с. 20].

Водночас в умовах сьогодення варто доповнити цю періодизацію ще однією позицією – гуманітарний розвиток, що відбуватиметься у післявоєнний період. Слід наголосити, що саме в післявоєнний період може виникнути фаза гуманітарного розвитку, де спрямовані зусилля на відновлення гуманітарних аспектів, таких як освіта, охорона здоров'я, соціальна підтримка дозволять сформувати нові тенденції урбанізації.

Заслугове на увагу дослідження *Л. Сергієнка та Д. Захарова* щодо можливостей відновлення постраждалих внаслідок війни урбанізованих територій України. Варто погодитися з думкою авторів, що «суттєвим фактором у відновленні постраждалих урбанізованих територій є активна участь місцевих громад, які мають взяти на себе відповідаль-

ність за процес відновлення, що сприятиме максимальному врахуванню потреб жителів таких територій, а також досягненню консенсусу при формуванні та реалізації політики». Автори також підкреслюють важливість соціальних та культурних зв'язків з місцем проживання для успішної реінтеграції внутрішньо переміщених осіб. «Розробка збалансованої політики реінтеграції, яка ґрунтується на збереженні культурних та соціальних зв'язків, а також забезпеченні справедливості та рівних можливостей для всіх членів суспільства, визначається як важлива складова процесів відновлення в цілому» [7].

Так, при дослідженні концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період доцільно враховувати вплив ключових елементів на розвиток міст. Згідно з проведеним понятійним аналізом українських та зарубіжних дослідників, можна констатувати, що урбанізаційні процеси у післявоєнний період насамперед включають комплекс трансформацій на урбанізованих територіях, що передбачають розв'язання гуманітарних проблем, покриття економічних втрат, забезпечення соціальної адаптації, відновлення знищеної та пошкодженої інфраструктури, врахування окремих культурних змін, врахування наслідків

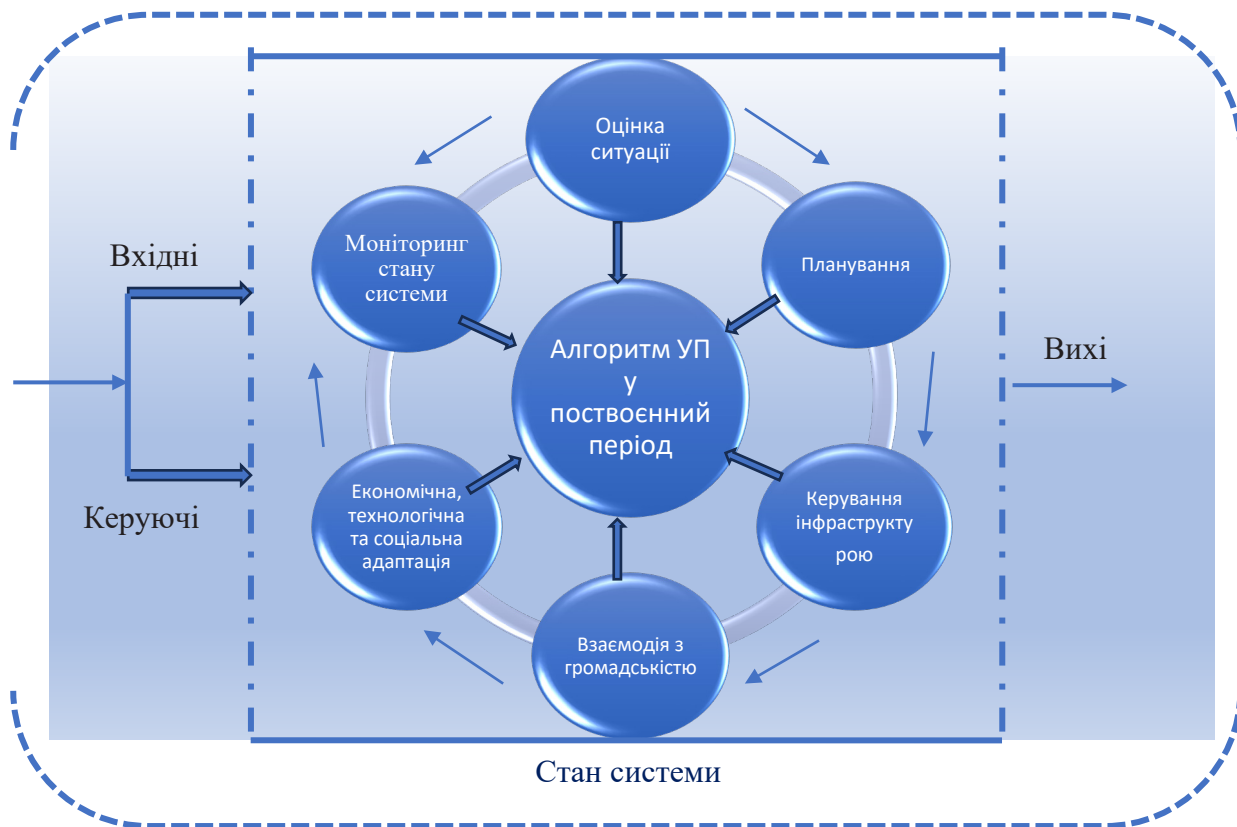
екологічної небезпеки, розробку стратегій відновлення територій.

Крім того, слід зазначити, що згідно з економічною енциклопедією, концептуальна модель – це загальний опис логічної структури бази даних у термінах об'єктів і зв'язків між ними, що не залежить від конкретної системи управління базами даних [9].

Таким чином, розробка концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період може бути достатньо складним завданням, але основну

з урахуванням зазначеного, дослідження концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період передбачає віднесення до вхідних впливів ресурсного забезпечення, тобто доступних ресурсів урбанізаційних процесів у післявоєнний період (людські, матеріальні, фінансові, інформаційні тощо).

До керуючих впливів віднесено економічні: рішення та стратегії, спрямовані на оптимізацію економічних ресурсів у післявоєнний період; адміністративні: управлінські рішення та дії, спрямовані на забезпечення ефективного урбанізаційного розвитку у післявоєнний період; соціальні: вплив на суспільство у післявоєнний період.

Рис. 1. Концептуальна модель урбанізаційного процесу у післявоєнний період.

Джерело: авторська розробка. Скорочення УП тут – урбанізаційний процес.

До вихідних впливів віднесено позитивні або негативні впливи на середовище внаслідок урбанізаційних процесів у післявоєнний період.

До переліку системних компонентів слід віднести:

- оцінку ситуації, що передбачає аналіз стану інфраструктури, населення, ресурсів для оцінки поточної ситуації; визначення можливих небезпек та ризиків, пов'язаних з урбанізаційними процесами у післявоєнний період; визначення ключових аспектів впливу на міську інфраструктуру внаслідок військових дій, населення та економіку; врахування руйнівного впливу військових дій на структуру та функціональність міст;

- взаємодію з громадськістю, що передбачає визначення механізмів взаємодії з громадськістю для забезпечення широкої підтримки стратегій розвитку та залучення громадськості до процесів прийняття рішень та впровадження проєктів з відновлення територій у післявоєнний період;

- соціально-економічні аспекти адаптації населення, що передбачають вивчення процесів адаптації міського населення до нових умов, враховуючи соціальні та економічні виклики, а також аналіз впливу військових дій на зайнятість, соціальні служби та загальний розвиток громад; забезпечують впровадження програм зайнятості для підтримки економічної адаптації населення та забезпечення соціальної програми та психологічної підтримки для постраждалих;

- визначення технологічних, цифрових впливів, що передбачають створення простої моделі для візуалізації змін на урбанізованих територіях у післявоєнний період, а також використання геоінформаційних технологій для аналізу динаміки змін у землекористуванні та інфраструктурі;

- планування, що передбачає розробку заходів безпеки, створення плану безпеки для посилення захисту інфраструктури, населення та ресурсів у післявоєнний період; визначення стратегії для ефективного управління економічними ресурсами та відновлення у післявоєнний період;

- керування інфраструктурою, що полягає у забезпеченні безперебійного функціонування транспортної системи для перевезення людей та ресурсів; забезпечення доступу до гуманітарної допомоги для населення, яке постраждало від військових дій;

- моніторинг стану системи, що передбачає ведення постійного моніторингу стану інфраструктури та соціальних показників, а також проведення оцінки результатів впро-

ваджених стратегій та коригування планів за необхідності.

Крім того, відповідно до концептуальної моделі урбанізаційного процесу у післявоєнний період, слід виокремити три стани системи, а саме:

1) безпечний при умові, якщо урбанізаційні процеси здійснюються ефективно та безпечно;

2) небезпечний у разі повторної потенційної загрози та ризиків, пов'язаних з урбанізаційними процесами, що можуть активізуватися у післявоєнний період;

3) критичний, якщо ситуація, коли система перебуває в критичному стані, потребує негайних заходів для виправлення.

Представлена модель може бути розширена та адаптована відповідно до конкретних умов та завдань, пов'язаних з урбанізаційними процесами у післявоєнний період. У разі відсутності або зменшенні ваги впливу наслідків військових дій необхідно змінювати системні компоненти, вхідні, вихідні впливи, результати впливів та стан системи.

Таким чином, розробка концептуальної моделі передбачає комплексний підхід, враховуючи при цьому не лише технічні аспекти, але й соціальні та економічні виміри міського розвитку. Саме тут ефективні стратегії управління кризовими ситуаціями сприятимуть ефективному реагуванню на воєнні загрози та забезпечуватимуть безпеку населення.

Слід констатувати, що розробка концептуальної моделі урбанізаційних процесів у післявоєнний період є достатньо важливим завданням, оскільки сприяє розумінню, які саме рішення треба приймати в тій чи іншій ситуації задля ефективного управління та нівелювання негативних урбанізаційних процесів в умовах військових дій та в післявоєнний період зокрема.

Висновки. У результаті проведеного дослідження уточнено поняття «урбанізаційні процеси у післявоєнний період» як комплексу трансформацій, що відбуваються на урбанізованих територіях та передбачають реагування на окремі (суттєві для урбанізованих територій) гуманітарні проблеми, економічні втрати, знищення та пошкодження інфраструктури, культурні зміни, екологічну небезпеку, передбачаючи при цьому соціальну адаптацію та розробку стратегій післявоєнного відновлення територій; наведено концептуальну модель урбанізаційних процесів у післявоєнний період; представлено алгоритм урбанізаційних процесів у післявоєнний період, що є основою концептуальних настанов та адаптування відповідно до конкретних умов та

потреб конкретного міста або регіону в умовах військових дій.

Для подальших досліджень даної проблематики варто сфокусуватися на таких напрямках: дослідження впливу військових дій на окремі аспекти соціально-економічного розвитку міст; вивчення змін в міській інфраструктурі та розміщенні населення внаслідок військових дій та розробка ефективних моделей управління, які враховують особливості урбанізації у післявоєнний період.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Войціцька К.М. Економічний розвиток урбанізованих територій як наукове дослідження в сфері публічного управління. *Економіка, управління та адміністрування*, 2022. № 3(101). С. 41–47. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/266281/262277>.
2. Заставецький Т. Стадійність розвитку урбанізованого процесу в Україні. *Наукові записки*, 2014. № 2. URL: <http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/53.pdf>.
3. Колтун В.С., Бабінець О.П. Урбанізація та її вплив на розвиток публічного управління : понятійно-категоріальний апарат аналіз. *Інвестиції: практика та досвід*, 2021. № 18. С. 59–64. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/12.pdf.
4. Сергієнко Л.В. Розвиток понятійного апарату державного управління безпекою урбанізованих територій. *Право та державне управління*, 2021. № 2. С. 315–324. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2021/48.pdf.
5. Сергієнко Л.В. Теоретико-методологічна конструкція дослідження проблем державної політики гарантування безпеки урбанізованих територій. *Економіка, управління та адміністрування*, 2022. № 3(101). С. 55–69. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/266288/262282>.
6. Сергієнко Л.В., Войціцька К.М. Сутність, особливості та стадії розвитку урбанізації. *Економіка,*

управління та адміністрування, 2020. № 4(90). С. 207–213. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/193104/193461>.

7. Сергієнко Л.В., Захаров Д.М. Можливості відновлення постраждалих внаслідок війни урбанізованих територій України. *Економіка, управління та адміністрування*, 2023. № 4(106). С. 109–114. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/296204/288631>.

8. Сергієнко Л.В., Захаров Д.М., Новосьолов І.В. Розвиток урбанізованих територій в Україні та світі за період 1950–2035 років. *Економіка, управління та адміністрування*, 2023. № 3(105). С. 131–145. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/288142/284157>.

9. Словопедія. *Економічна енциклопедія*. URL: <http://slovopedia.org.ua/38/53402/380928.html>.

10. Bokolo A. The Role of Community Engagement in Urban Innovation Towards the Co-Creation of Smart Sustainable Cities. *Journal of the Knowledge Economy*, 2023. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s13132-023-01176-1.pdf>.

11. Brown D., Voano C., Johnson C. et al. Urban Crises and Humanitarian Responses. *A Literature Review, Development Planning Unit*, 2015. University College London. URL: <https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/bartlett.pdf>.

12. Davis K. The urbanization of the human population. *Sci. Am.*, 1965. № 213(3). P. 41–53. URL: <https://doi.org/10.1038/scientificamerican0965-40>.

13. Onder H. Wanted: Economic principles for post-conflict recovery. *Brookings*, 2021. URL: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2021/02/16/wanted-economic-principles-for-post-conflict-recovery>.

14. Parker E., Maynard V. Humanitarian Response to Urban Crises. A Review of Area-based Approaches. *International Institute for Environment and Development*, 2015. London. URL: <https://pubs.iied.org/pdfs/10742IIED.pdf>.

15. Sanderson D., Sitko P. Urban Area-based Approaches In Post-disaster Contexts. Guidance Note For Humanitarian Practitioners. *International Institute for Environment and Development*, 2017. London. URL: <https://pubs.iied.org/pdfs/10825IIED.pdf>.